

RAPORT: POSZUKIWANIE I WYDOBYCIE GAZU ŁUPKOWEGO W POLSCE - WIEDZA, OPINIE, OCENY

Autorzy:

Agata Stasik, Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego

Piotr Stankiewicz, Instytut Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Raport zrealizowany na zlecenie:

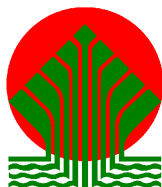
**Państwowego Instytutu Geologicznego
- Państwowego Instytutu Badawczego**

w ramach projektu:

GAZ i ROPA
z formacji łupkowych

***"Wsparcie działań informacyjnych i analityczno - wdrożeniowych
nt. węglowodorów z formacji łupkowych na rzecz bezpieczeństwa
energetycznego Polski i ochrony środowiska, w tym udziału
społeczeństwa w procesie udzielania koncesji"***

**Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej**

Warszawa, styczeń 2014 r.

Poszukiwanie i potencjalne wydobycie gazu łupkowego pozostaje ważnym tematem debaty publicznej. Choć poparcie społeczne dla rozwoju tego sektora utrzymuje się na wysokim poziomie, w przestrzeni publicznej nie milkną obawy i wątpliwości dotyczące szans i zagrożeń związanych z rozwojem tego nowego źródła energii. By móc na ich temat dyskutować, niezbędne jest określenie głównych obszarów sporu, poznanie wzbudzających kontrowersje zagadnień oraz identyfikacja potrzeb informacyjnych poszczególnych grup odbiorców.

Przedstawione poniżej wyniki badań mają na celu zarysowanie mapy dyskusji wokół gazu łupkowego i pomogą wskazać główne punkty dyskusji, miejsca niepewności i białe plamy. Uzyskane wyniki umożliwią instytucjom publicznym i podmiotom prywatnym uczestniczącym w dialogu o gazie z łupków lepsze i trafniejsze reagowanie na faktyczne potrzeby społeczeństwa w zakresie informacji i edukacji o gazie łupkowego.

Badanie przeprowadzono w dniach 6-10.12.2013 r. na reprezentatywnej próbie 1002 mieszkańców Polski w wieku powyżej 18 lat techniką sondażu telefonicznego CATI przez firmę Millward Brown SMG/KRC na zlecenie Państwowego Instytut Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego.

Realizacja badania odbyła się w ramach projektu edukacyjnego Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego pt. *"Wsparcie działań informacyjnych i analityczno - wdrożeniowych nt. węglowodorów z formacji łupkowych na rzecz bezpieczeństwa energetycznego Polski i ochrony środowiska, w tym udziału społeczeństwa w procesie udzielania koncesji"*, dofinansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI

- ➡ 88% dorosłych Polaków zetknęło się z informacją o poszukiwaniu i planach wydobycia gazu łupkowego w Polsce.
- ➡ 80% popiera poszukiwanie i wydobycie gazu łupkowego na terenie Polski.
- ➡ Około połowy Polaków uważa, że ewentualne wydobycie przyniesie więcej korzyści niż strat zarówno dla kraju (51%), jak i gmin, w których prowadzone będą prace (49%).
- ➡ 14% Polaków deklaruje, że samodzielnie szukało informacji związanych z poszukiwaniem i wydobyciem gazu łupkowego; znacznie więcej, bo 38% deklaruje, że chciałoby pogłębić swoją wiedzę w tym obszarze.
- ➡ Jako potencjalnie interesujące najczęściej wskazywane są informacje dotyczące oddziaływania inwestycji na środowisko oraz aspektów ekonomicznych, jednak szczegółowe potrzeby informacyjne różnią się w poszczególnych grupach.
- ➡ Najpopularniejsze źródła wiedzy o temacie to media masowe: telewizja, internet, prasa i radio. Osoby młode i aktywnie zainteresowane tematem częściej korzystają z internetu.
- ➡ Wśród kobiet jest więcej osób, które nie słyszały wcześniej o planach dotyczących wydobycia, są wobec nich sceptycznie nastawione i sprzeciwiałyby się wydobyciu w najbliższej okolicy.
- ➡ Odnosząc się do potencjalnych konsekwencji wydobywania gazu łupkowego, osoby z wyższym wykształceniem częściej wskazują na możliwe zagrożenia dla środowiska naturalnego, a wśród korzyści wymieniają przede wszystkim zwiększenie niezależności energetycznej oraz pozytywny wpływ na gospodarkę. Osoby z niższym poziomem wykształcenia częściej wskazują na zagrożenia związane z bezpieczeństwem wydobycia, a wśród oczekiwanych korzyści najczęściej wymieniają spadek cen gazu.

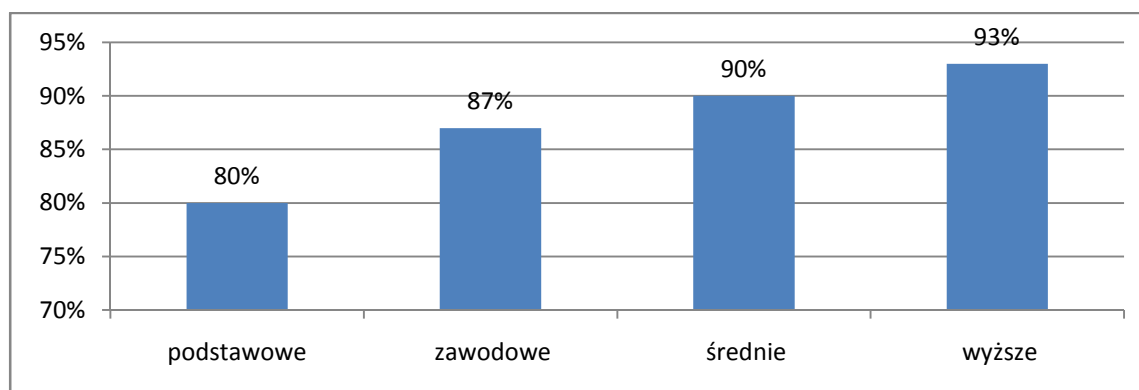
PODSTAWOWA WIEDZA O PLANACH POSZUKIWANIA I WYDOBYCIA GAZU ŁUPKOWEGO

Przed opublikowaniem raportu¹ amerykańskiej agencji informacyjnej (EIA, U.S. Energy Information Administration) szacującego światowe zasoby gazu łupkowego, który wskazywał na możliwość istnienia bogatych złóż w Polsce, temat ten znany był tylko wąskiej grupie specjalistów. Obecnie, trzy lata od rozpoczęcia publicznej dyskusji o poszukiwaniu i wydobyciu gazu łupkowego w Polsce **zdecydowana większość mieszkańców kraju (88%)² zetknęła się z tym tematem** – pozytywnie odpowiada na pytanie „Czy słyssała Pan/i o poszukiwaniu i planowanym wydobyciu gazu łupkowego w Polsce?”.

Jednocześnie, poziom wiedzy różni się w zależności od płci – jest wyraźnie większy wśród **mężczyzn (aż 96% słyssało o tych planach), niż wśród kobiet (80%)**. Wynika to prawdopodobnie ze stwierdzonej w wielu badaniach opinii publicznej prawidłowości, zgodnie z którą wśród mężczyzn więcej osób wyraża zainteresowanie sprawami publicznymi.

Odsetek respondentów, którzy słysseli o poszukiwaniu i wydobyciu wzrasta w grupach lepiej wykształconych.

Wykres 1. Zetknięcie się z informacjami o planach dotyczących poszukiwania i wydobywania gazu łupkowego a poziom wykształcenia

N=1000. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć” (n=2)

¹ U.S. Energy Information Administration, *World Shale Gas Resources: An Initial Assessment of 14 Regions Outside the United States*, kwiecień 2011, dostępny w internecie:

<http://www.eia.gov/analysis/studies/worldshalegas/archive/2011/pdf/fullreport.pdf> (dostęp: 20.01.2014)

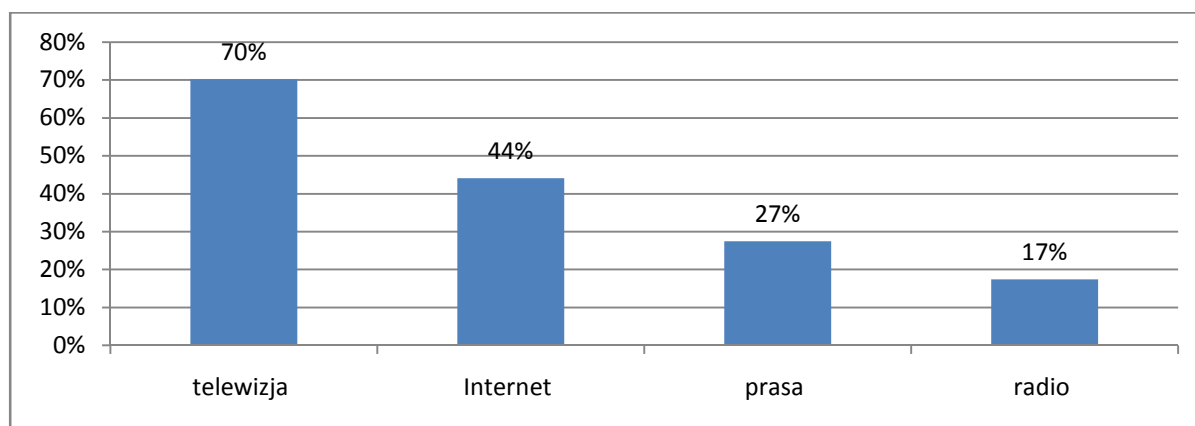
² Wszystkie wartości procentowe podano w zaokrągleniu do liczb całkowitych.

W dalszych analizach w uzasadnionych przypadkach nie będziemy uwzględniać respondentów, którzy „nie słyszeli” o planach poszukiwania i wydobywania, co za każdym razem zostanie zaznaczone.

ŹRÓDŁA INFORMACJI I POTRZEBY INFORMACYJNE

Głównym źródłem informacji na temat poszukiwania i wydobywania gazu łupkowego dla ogółu Polaków pozostają środki masowego przekazu – telewizja, internet, prasa i radio.

Wykres 2. Źródła informacji o poszukiwaniu i wydobywaniu gazu z łupków

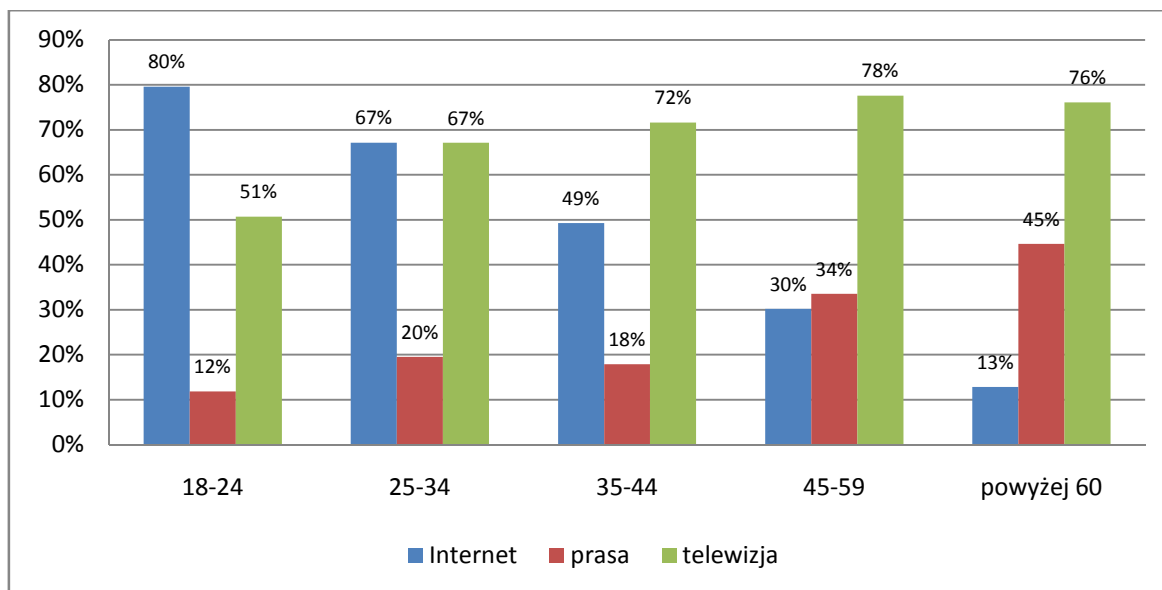
N=1002. Respondenci mieli możliwość wybrania wszystkich odpowiedzi, które ich dotyczą.

W zależności od płci, wieku i wykształcenia, zaznaczają się interesujące różnice we wzorach korzystania z mediów.

Istotnie statystycznie **więcej mężczyzn (51%) niż kobiet (38%) korzysta z internetu** w celu zdobycia informacji dotyczących gazu łupkowego, jednak dla obu kategorii najważniejszym źródłem pozostaje telewizja.

Inaczej wygląda rola poszczególnych mediów, kiedy weźmiemy pod uwagę wiek respondentów. **Dla najmłodszej grupy (18-24 lata) to internet jest najważniejszym źródłem wiedzy** o gazie łupkowym, znacznie popularniejszym niż telewizja; dla kolejnej (25-34) jest równie ważny co telewizja, by tracić na znaczeniu wraz z wiekiem odbiorców. Z kolei dla najstarszych respondentów (60+) znacznie ważniejsze jest **czerpanie informacji z prasy (45% w najstarszej grupie wobec 12% w najmłodszej)**, której popularność jednak ustępuje korzystaniu z telewizji (76%).

Wykres 3. Korzystanie z prasy, internetu i telewizji jako źródła informacji dotyczących poszukiwania i wydobywania gazu z łupków wiek respondentów

N=1002. Respondenci mieli możliwość wybrania wszystkich odpowiedzi, które ich dotyczą

Źródła wiedzy inne niż media masowe – takie jak informacje czerpane bezpośrednio od inwestorów lub przedstawicieli lokalnych władz, z ulotek lub specjalistycznych publikacji – wskazały nieliczne osoby (0-2%). Możliwość uzyskiwania informacji w czasie bezpośrednich spotkań pojawia się przede wszystkim na terenach objętych poszukiwaniami, wynik przypomina więc, że przy obecnej liczbie odwiertów w reprezentatywnej próbie znaleźć się mogliby jedynie pojedynczy respondenci, którzy znają temat poszukiwania gazu z łupków z własnego doświadczenia. Nieco więcej jest osób, które czerpią wiedzę z rozmów ze znajomymi czy rodziną (4%).

Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia wzrasta różnorodność źródeł, na których respondenci opierają swoją wiedzę o gazie łupkowym. W przypadku osób z **wyższym wykształceniem**, wciąż najpopularniejsza jest **telewizja (70%)**, ale wiele osób korzysta również z wiadomości wyszukanych w **internecie (62%) i w prasie (35%)**. Częściej niż inni poruszają też ten temat w rozmowach ze znajomymi i z rodziną (**8%**). Dla porównania, osoby z **wykształceniem zawodowym** częściej korzystają z **telewizji (82%)**, a rzadziej z **internetu (29%) i prasy (24%)**.

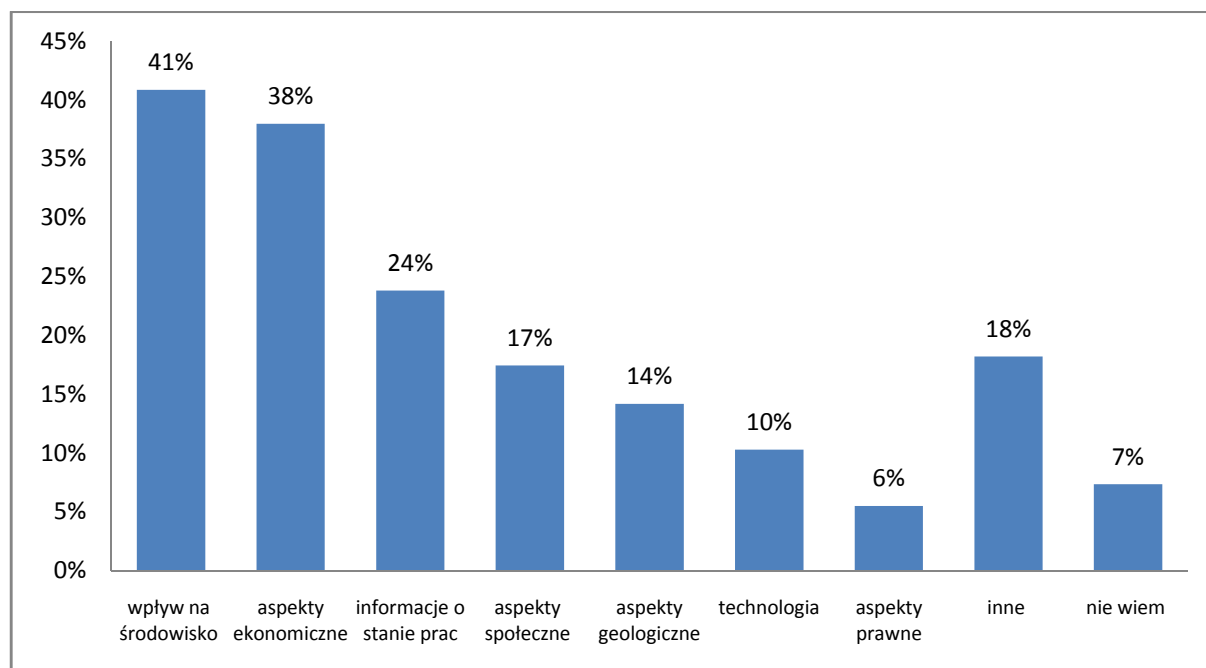
Wśród respondentów można też wyróżnić grupę (**14%**), która deklaruje, że podjęła działania, by samodzielnie pogłębić wiedzę o gazie łupkowym – a więc obywateli, którzy bardziej aktywnie zaangażowali się w ten temat i potencjalnie mogą pełnić rolę liderów opinii w swoich środowiskach. Podobnie jak wcześniej, **więcej takich osób jest wśród mężczyzn – co piąty (21%)** poszukiwał samodzielnie informacji, przy 7% wśród kobiet. **Odsetek osób „aktywnie zainteresowanych” wzrasta też wraz z poziomem wykształcenia**, osiągając 25% w grupie z wykształceniem wyższym przy 3% w grupie z wykształceniem

podstawowym. Osoby, które same prowadziły „poszukiwania” znacznie **częściej niż pozostali wskazują internet jako źródło wiedzy (82% wobec 38%)**, natomiast rzadziej telewizję i radio. Częściej również rozmawiali o tym temacie ze znajomymi i korzystali ze specjalistycznych publikacji.

Grupa osób, która **chciałaby uzyskać więcej informacji na temat gazu łupkowego** oraz procesu poszukiwania i wydobywania tego surowca w Polsce jest znacznie większa, niż ci, którzy do tej pory podjęli poszukiwania – taką chęć deklaruje **38% respondentów**. Co interesujące w świetle omówionych wcześniej wyników, **niewiele mniej kobiet niż mężczyzn wyraża zainteresowanie tematem**. Podobnie, poziom wykształcenia czy zamieszkanie na terenie wsi lub dużego miasta nie wpływa istotnie na to odpowiedź na to pytanie – wśród osób z wykształceniem podstawowym i wyższym niemal tyle samo deklaruje chęć dowiedzenia się więcej o tym procesie (odpowiednio 41 i 39%).

Jednocześnie członkowie różnych grup wyróżnionych przez podstawowe zmienne społeczno-demograficzne wskazują na inne potrzeby informacyjne. Na poziomie całej populacji, za najciekawsze (lub najważniejsze) uważane są **informacje o wpływie działań na środowisko oraz na gospodarkę** – dwa obszary, które najczęściej też są tematem medialnych dyskusji. Respondenci są też zainteresowani stanem prac, a mniejsze grupy wskazują na pozostałe tematy związane z wydobywaniem i poszukiwaniem. Stosunkowo wielu respondentów (18%) chciałoby zyskać informacje na tematy inne niż zaproponowane, a część nie była w czasie wywiadu pewna, czego dokładnie chciałaby się dowiedzieć.

Wykres 4. Potrzeby informacyjne według obszarów

N=382. Respondenci mieli możliwość wybrania wszystkich odpowiedzi, które ich dotyczą

Różne potrzeby informacyjne w zależności od przynależności do kategorii ilustruje tabela 1. Do uogólniania wyników należy podchodzić z pewną ostrożnością: między innymi ze względu na mniejszą liczebność grupy, które odpowiedziały na to pytanie większość różnic nie jest istotna statystycznie. Mimo to, można zaobserwować, że **dla respondentek (kobiet) w stosunku do respondentów (mężczyzn) bardziej istotne były informacje dotyczące aspektów środowiskowych i społecznych, podczas gdy dla mężczyzn – ekonomicznych, geologicznych i technicznych**. Osoby z wyższym wykształceniem w porównaniu do innych grup były bardziej zainteresowane aspektami środowiskowymi, społecznymi i technicznymi. Interesujące jest, że wśród mieszkańców wsi – wśród których statystycznie mniej jest osób z wyższym wykształceniem – wciąż wysokie jest zainteresowanie aspektami środowiskowymi, społecznymi oraz technologicznymi.

Tabela 1. Obszar zainteresowania a płeć, wykształcenie i wielkość miejscowości

	Płeć		Wykształcenie				Wielkość miejscowości			
	M	K	podstaw.	zawod.	średnie	wyższe	wieś	do 100 tys.	100-499 tys.	500+ tys.
Wpływ na środowisko	39%	43%	30%	39%	43%	51%	40%	39%	44%	44%
Aspekty ekonomiczne	43%	32%	18%	53%	37%	43%	32%	38%	49%	38%
Informacje o stanie prac	23%	25%	39%	21%	20%	19%	24%	28%	14%	25%
Aspekty społeczne	15%	20%	16%	28%	12%	17%	17%	23%	15%	6%
Aspekty geologiczne	16%	13%	5%	12%	20%	15%	13%	14%	17%	13%
Technologia	12%	9%	4%	9%	13%	15%	13%	11%	9%	1%
Aspekty prawne	7%	3%	2%	2%	10%	5%	2%	4%	17%	3%

N=382; różnice istotne statystycznie zaznaczono pogrubieniem.

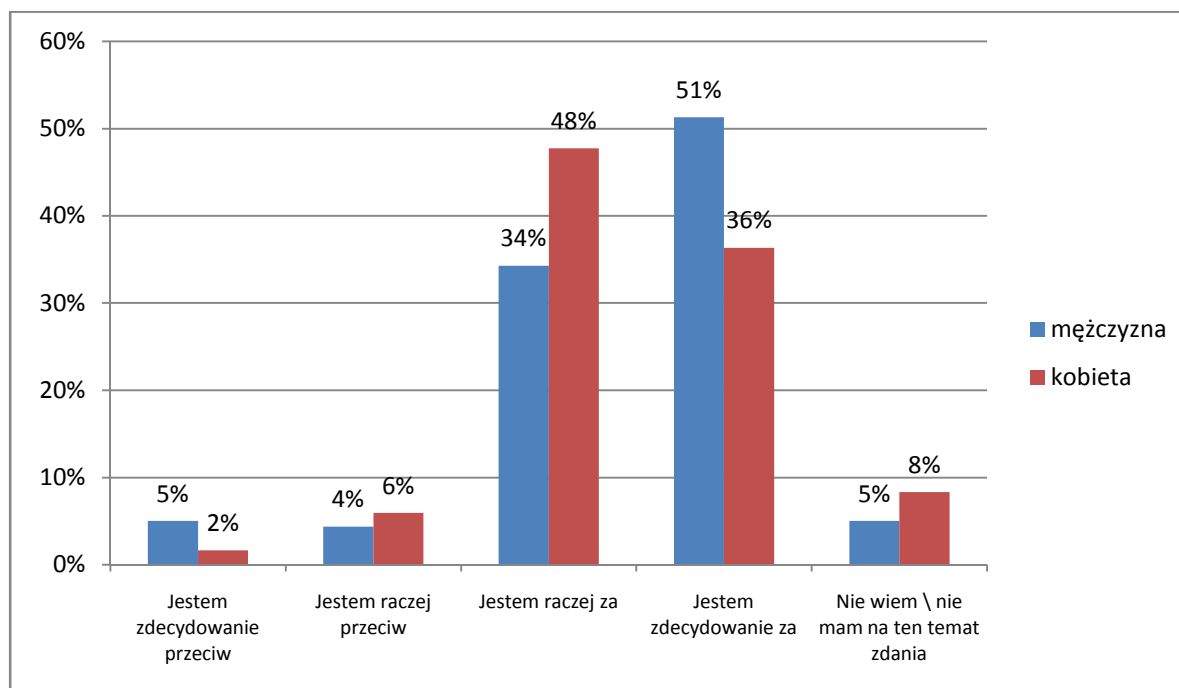
OCENA PLANÓW POSZUKIWANIA I WYDOBYCIA GAZU Z ŁUPKÓW

Zdecydowana większość respondentów **popiera poszukiwanie gazu łupkowego (80%)**, mniej więcej co dziesiąty jest **przeciw (11%)**, podobny odsetek nie ma wyrobionego zdania na ten temat (9%). Oceny dotyczące planów wydobycia są niemal identyczne.

Przyglądając się, w jaki sposób preferencje rozkładają się w poszczególnych grupach, wykluczamy z analizy respondentów najgorzej poinformowanych, którzy zastrzegli na początku, że nie słyszeli o planach związanych z gazem łupkowym.

Wykres 5 pokazuje, że kobiety i mężczyźni zasadniczo nie różnią się co do oceny (w obydwu kategoriach przeważa poparcie), ale różnią się wstawnoczości wyrażanych sądów. Kobiety częściej wyrażają umiarkowane lub warunkowe poparcie („jestem raczej za”), a mężczyźni – zdecydowane. Podobnie wśród kobiet jest więcej „umiarkowanych przeciwników”, a wśród mężczyzn – zdecydowanych przeciwników. Kobiety częściej też deklarują, że nie mają opinii na ten temat.

Wykres 5. Stosunek do planów wydobycia gazu łupkowego a płeć

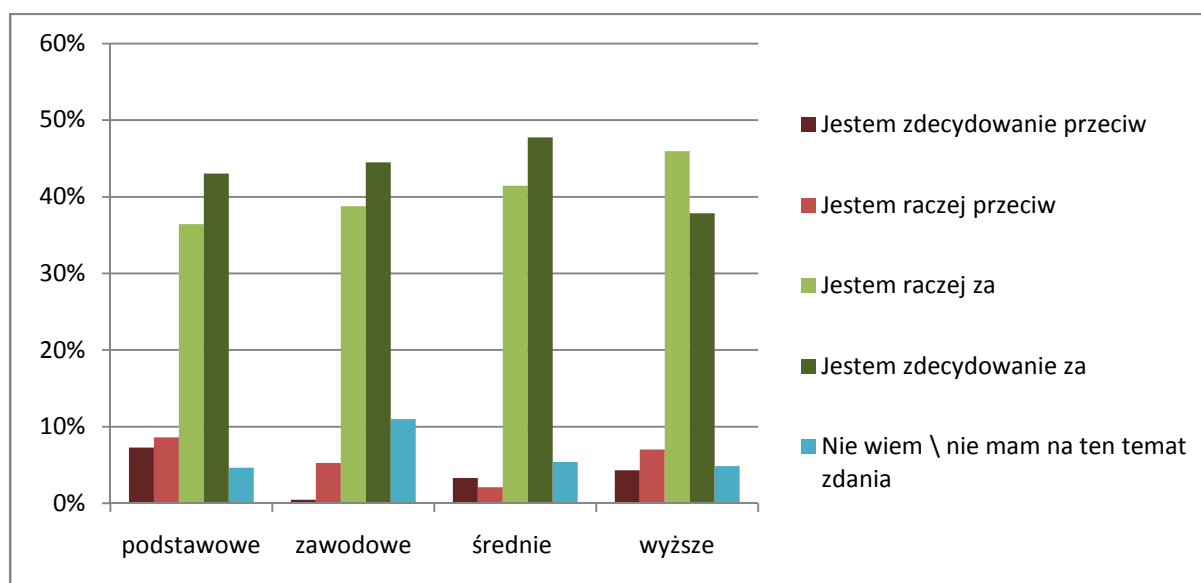
N=879; nie uwzględniono osób, które zadeklarowały, że nie słyszały o planach poszukiwania gazu z łupków w Polsce.

Choć również na wsi i w małych miejscowościach (>20 tys.) zwolennicy poszukiwania gazu łupkowego są zdecydowanie liczniejsi niż sceptycy, ich przewaga jest nieco mniejsza, niż wśród respondentów z większych miejscowości; w szczególności, mniej można znaleźć

„zdecydowanych zwolenników” (40% wobec 48% w większych miejscowościach), a także nieco więcej „zdecydowanych przeciwników”³.

Interesujące jest również, w jaki sposób stosunek do inwestycji związanych z gazem łupkowym oceniany jest w grupach wyróżnionych ze względu na wykształcenie.⁴ Z jednej strony, **najwięcej sceptyków (zarówno umiarkowanych, jak i zdecydowanych) znajduje się wśród osób z wykształceniem podstawowym**. Z drugiej strony, wśród osób z wykształceniem wyższym również pojawiają się umiarkowani sceptycy, w tej samej grupie **osób najlepiej wykształconych jest też najmniej zdecydowanych zwolenników poszukiwań**.

Wykres 6. Stosunek do poszukiwań gazu z łupków a wykształcenie

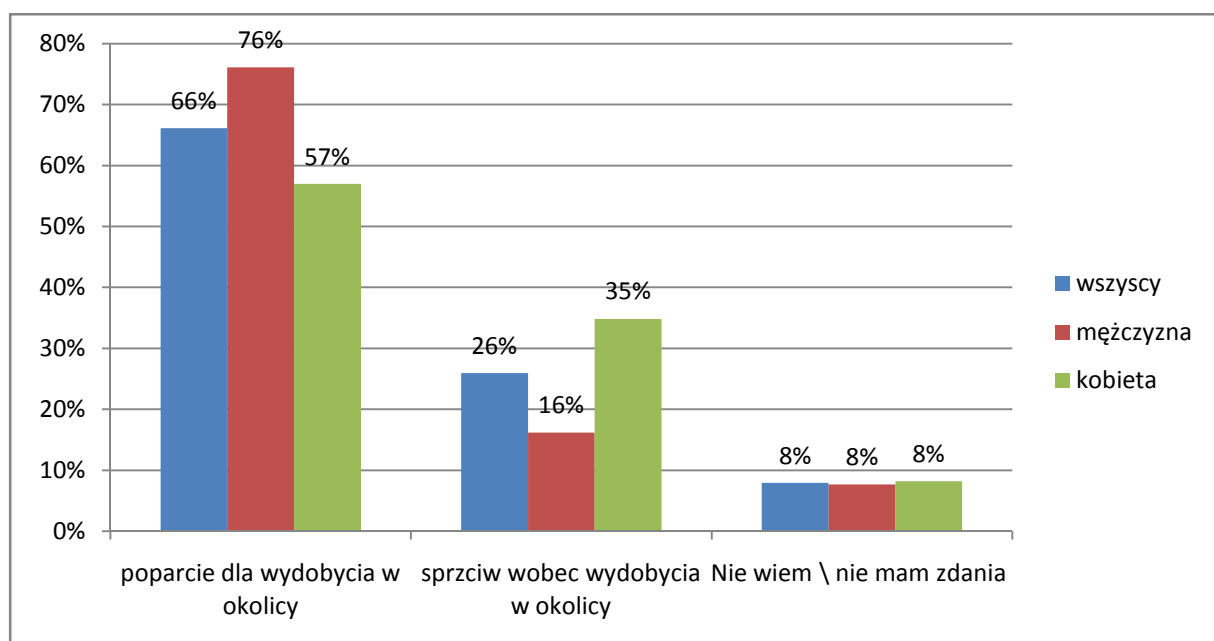
N=879; nie uwzględniono osób, które zadeklarowały, że nie słyszały o planach poszukiwania gazu z łupków w Polsce.

Zapytani o stosunek do hipotetycznego poszukiwania i wydobywania w okolicy miejsca zamieszkania, respondenci w większości wciąż popierali takie plany, jednak odsetek zwolenników spadł: z **80% ogólnych zwolenników prowadzenia prac, do 66% popierających wydobywanie w okolicy**. Nie ma wyraźniej różnicy w związku z wielkością miejscowości zamieszkania, poza tym, że wydobywaniu w okolicy częściej przeciwni są mieszkańcy największych miast. Za to jeszcze bardziej niż we wcześniejszych analizach zaznacza się też przy odpowiedzi na to pytanie różnica w postawie kobiet i mężczyzn: aż **35% kobiet zapowiada swój sprzeciw w razie planów wydobywania w okolicy**.

³Choć w tym wypadku niskie liczebności każą zachowywać ostrożność we wnioskowaniu

⁴Większość różnic nie jest istotna statystycznie.

Wykres 7. Stosunek do wydobycia w okolicy zamieszkania a płeć

N=1002

Jednocześnie, w wypadku części osób można mówić o niechęci związanej z brakiem informacji: jeśli nie uwzględnimy w analizie osób, które „nie słyszały o gazie łupkowym”, **odsetek przeciwniczek wśród kobiet spada do 27%, a przeciwników wśród mężczyzn – do 15%.**

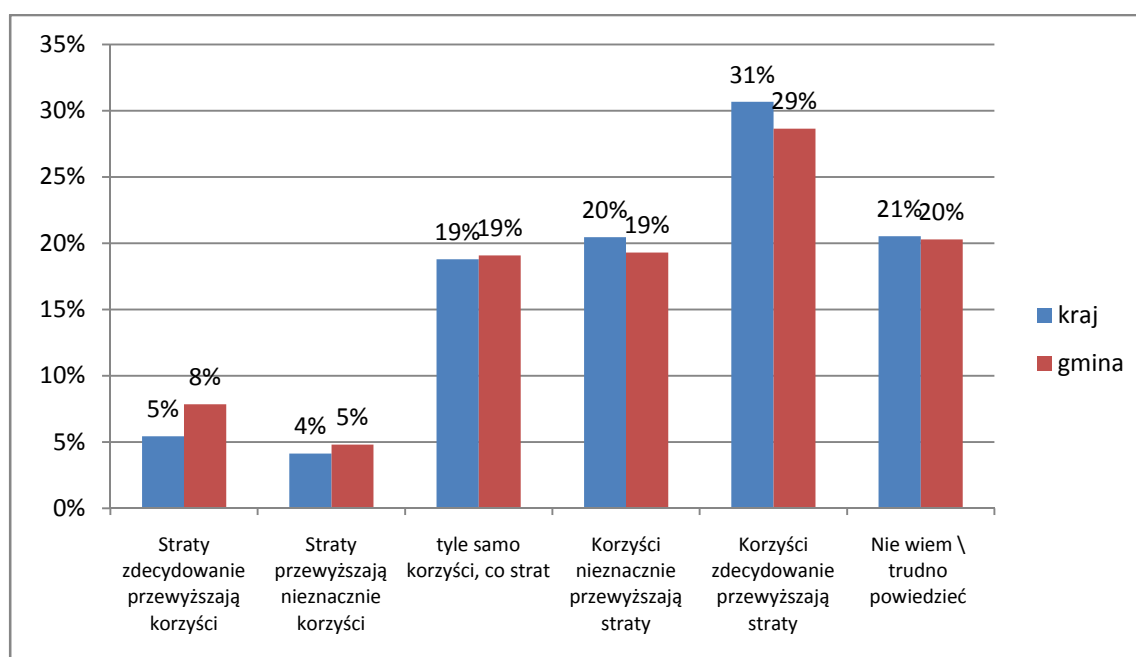
Widać stąd, że **osoby, które nie słyszały o poszukiwaniu gazu łupkowego w Polsce**, zapytane o stosunek do ewentualnego poszukiwania i wydobycia w najbliższej okolicy są zdecydowanie bardziej ostrożne: jedynie 25% wśród osób niemających żadnego kontaktu z tym tematem poparłoby inwestycje w okolicy, a **67% byłoby przeciwko.**

Nie obserwuje się istotnego zróżnicowania ze względu na region zamieszkania, z wyjątkiem województwa lubuskiego, wśród mieszkańców którego jest niewielu przeciwników wydobycia w okolicy (zaledwie 8%), oraz województwa zachodniopomorskiego, gdzie ten sam odsetek zadeklarowanych przeciwników wynosi aż 47%.

POSTRZEGANE KORZYŚCI ORAZ STRATY I ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z GAZEM ŁUPKOWYM

Stosunek do inwestycji w gaz łupkowy z pewnością związany jest z postrzeganymi korzyściami i zagrożeniami – oraz ich bilansem. **Okolo 30% respondentów wyrażało opinię, że potencjalne korzyści będą zdecydowanie większe niż możliwe straty: zarówno, jeśli chodzi o wpływ na kraj, jak i gminę, w której dojdzie wydobywania.** Okolo jedna piąta sądziła, że bilans będzie wyrównany lub nieznacznie przechylony w stronę korzyści, tyle samo nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie; wskazujący na przewagę szkód byli w mniejszości. Oceniając wpływ poszukiwania i wydobywania na rozwój sytuacji w gminie, więcej osób niż w przypadku pytania o wpływ na kraj było przekonanych o tym, że można spodziewać się przede wszystkim strat – nie były to jednak duże różnice. Ogólnie, z procesem wydobywania gazu łupkowego związane są duże nadzieje na pozytywne zmiany.

Wykres 8. Postrzeganie bilansu korzyści i strat na poziomie kraju i gminy

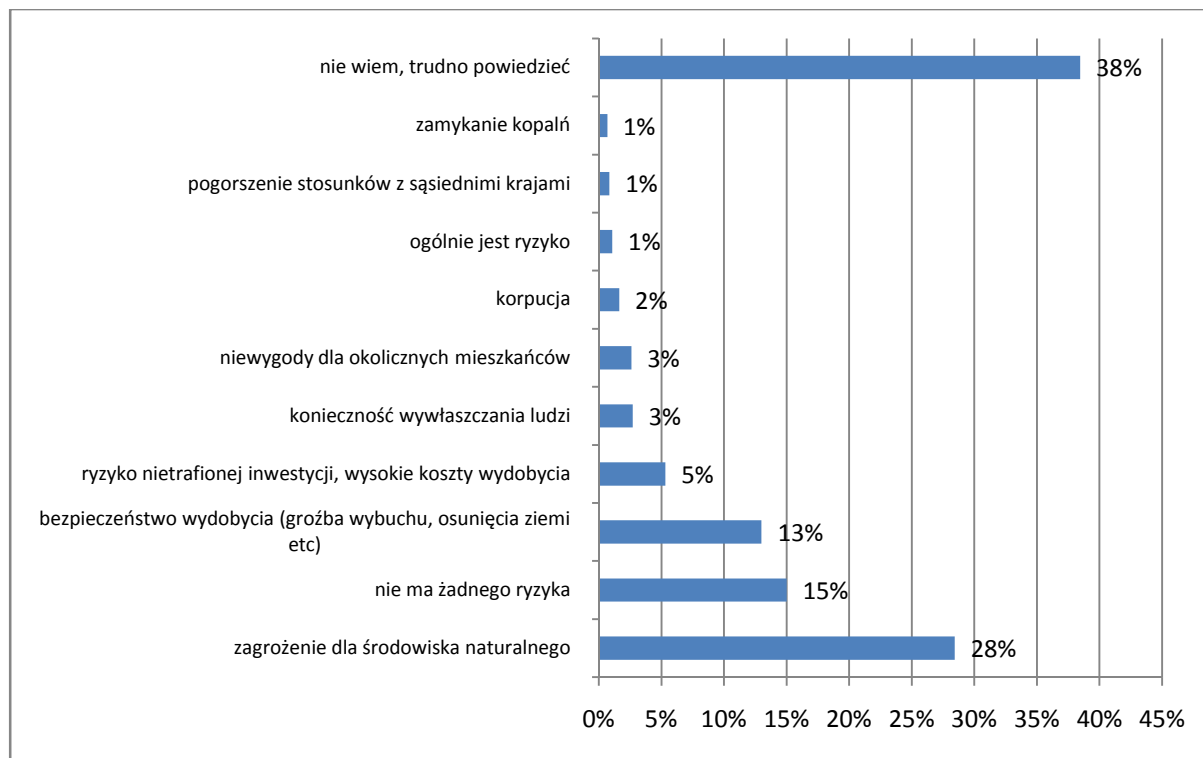

N=1002

Respondentom zadane zostały pytania otwarte, w których zostali poproszeni o wskazanie pozytywnych i negatywnych konsekwencji, jakich spodziewają się w związku z potencjalnym wydobywaniem. Aż 38% respondentów nie miało wiedzy na temat możliwych zagrożeń (odpowiedź nie wiem / trudno powiedzieć), natomiast dodatkowe 15% uważało, że nie ma żadnych zagrożeń. Pozostali wskazali przede wszystkim na **niebezpieczeństwa związane z zagrożeniami dla środowiska naturalnego i bezpieczeństwem samego procesu wydobywania** (na przykład na możliwe wybuchy i inne wypadki na placu wydobywczym). Mniejsze grupy

respondentów wskazały na trudności, które można powiązać ze sposobem funkcjonowania państwa: na ryzyko nietrafionej inwestycji oraz na ryzyko korupcji, czy też szersze skutki eksploatacji, na przykład potencjalne zamykanie kopalń w skutek odejścia od węgla na rzecz gazu. Trzecia grupa potencjalnym trudności dotyczyła wpływu na życie społeczności lokalnych: niewygód, groźby wywłaszczenia czy pogorszenia stosunków sąsiedzkich.

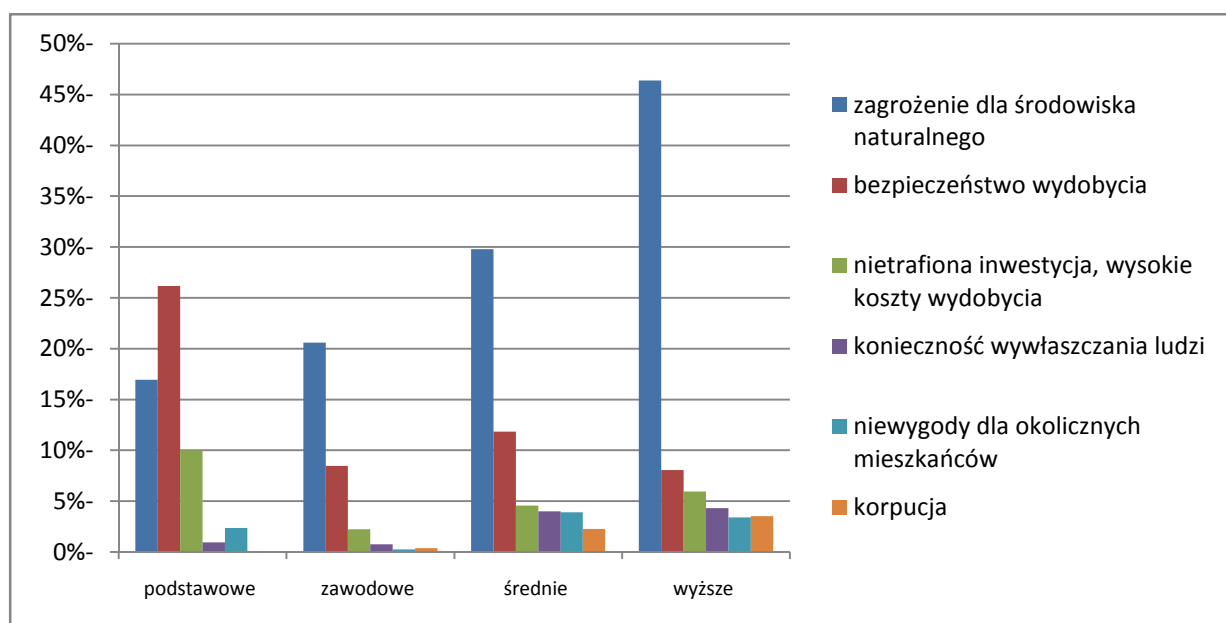
Wykres 9. Potencjalne ryzyko lub straty związane z wydobywaniem gazu łupkowego w Polsce

N=1002; pytanie otwarte.

Pomiędzy wskazaniami osób z różnych kategorii wykształcenia wystąpiły istotne statystycznie różnice. Wraz **ze wzrostem wykształcenia wzrastała świadomość zagrożeń dla środowiska naturalnego** oraz liczba wskazań na zagrożenia związane z korupcją. Natomiast **osoby z wykształceniem podstawowym najbardziej martwiły się o bezpieczeństwo wydobycia** (groźby wybuchów czy innych wypadków), jak również o to, że inwestycja okaże się nietrafiona.

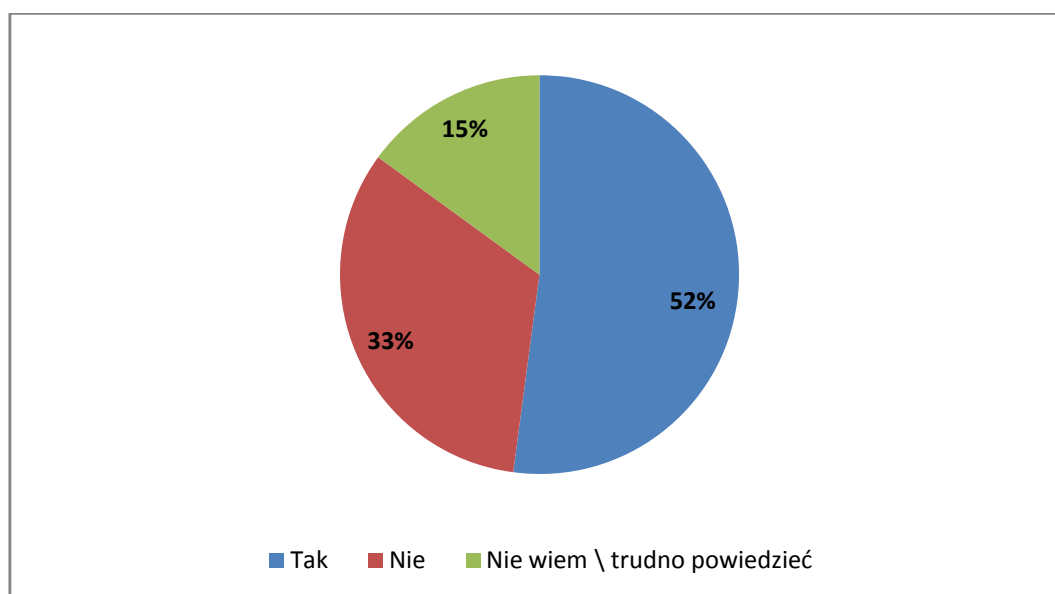
Wykres 10. Postrzeganie zagrożeń a poziom wykształcenia

N=1002

W kontekście ryzyka istotne jest, do jakiego stopnia Polacy są przekonani, że instytucje publiczne odpowiedzialne za kontrolę działalności firm poszukiwawczo-wydobywczych są w stanie zapewnić, że gaz z łupków będzie wydobywany w sposób bezpieczny dla środowiska – ta kwestia bowiem często stanowi punkt sporny pomiędzy zwolennikami i przeciwnikami wydobywania. Wyniki wskazują, że choć **najwięcej jest osób przekonanych o sprawnym działaniu nadzoru publicznego (52%)**, to ich przewaga nad osobami bardziej nieufnymi jest stosunkowo niewielka – aż jedna trzecia respondentów (33%) jest przeciwnego zdania, a 15% nie ma wyrobionej opinii na ten temat.

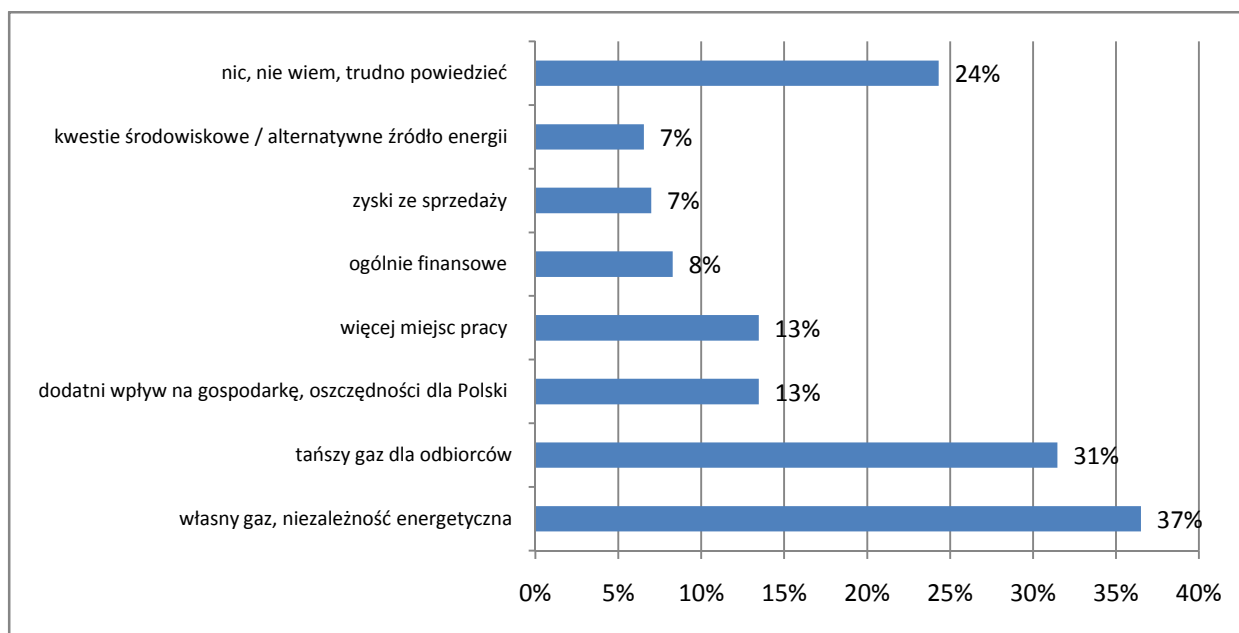
Wykres 11. Czy instytucje publiczne odpowiedzialne za kontrolę działalności firm poszukiwawczo-wydobywczych są w stanie zapewnić, że gaz łupkowy będzie wydobywany w sposób bezpieczny dla środowiska?

N=1002

Zapytani o korzyści, respondenci wskazują na kilka obszarów: po pierwsze, wydobywanie gazu w kraju rodzi nadzieje na zwiększenie **niezależności energetycznej**, o której wspomina aż 37% respondentów. Niemal jedna trzecia (31%) spodziewa się, że wydobywanie gazu łupkowego oznaczać będzie **niższe ceny gazu** dla końcowych odbiorców – gospodarstw domowych, a więc ma nadzieję na odczucie pozytywnych efektów na własnej kieszeni. Kolejne kategorie, które w sumie zostały wskazane przez 41% respondentów, dotyczą różnych aspektów przewidywanego pozytywnego **wpływu wydobycia na gospodarkę narodową** – dzięki oszczędności dla budżetu, zyskom ze sprzedaży gazu, czy dodatniemu wpływowi na rynek pracy. Ostatnia kategoria spodziewanych korzyści wiąże się z ograniczeniem negatywnych środowiskowych konsekwencji spalania węgla (zanieczyszczenie powietrza, zmiany klimatu) oraz korzyściami z dywersyfikacji źródeł energii.

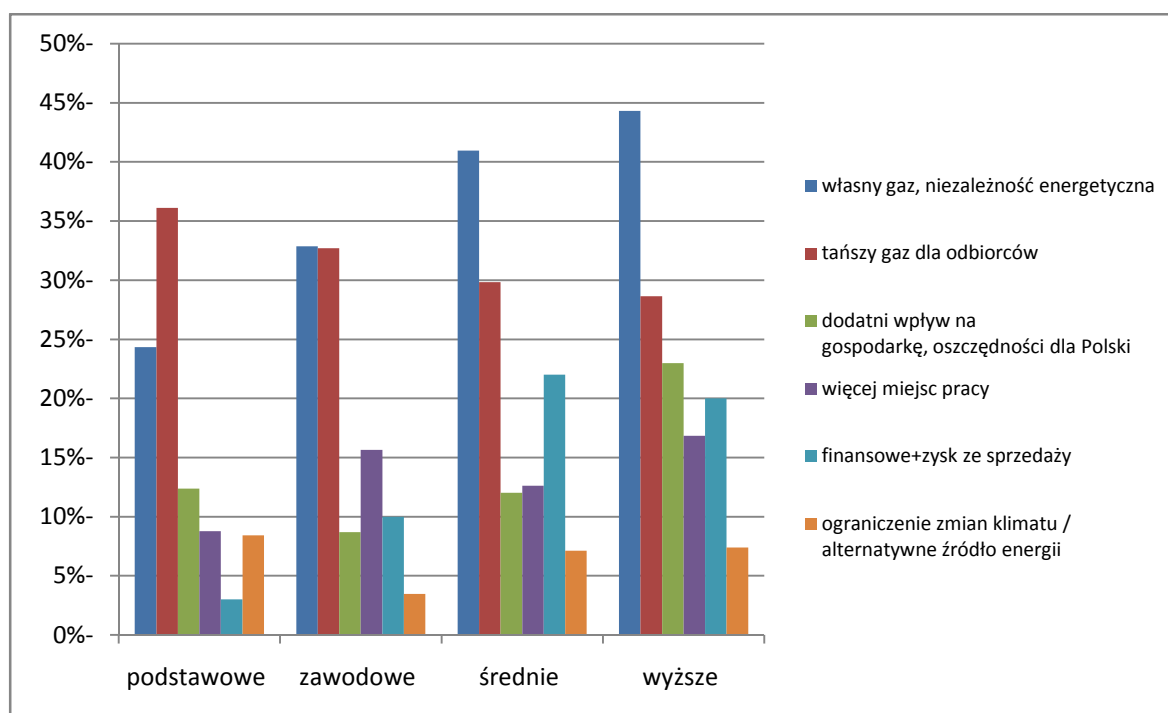
Wykres 12. Korzyści oczekiwane w związku z wydobyciem gazu łupkowego

N=1002; pytanie otwarte.

Podobnie jak w przypadku wskazywania na potencjalne zagrożenia, przewidywane przez respondentów korzyści różniły się w zależności od poziomu wykształcenia. Wraz ze wzrostem wykształcenia wzrasta częstotliwość wskazań na wzmocnienie **niezależności energetycznej państwa**, której spodziewa się aż **44% osób z wykształceniem wyższym** i tylko **24% osób z wykształceniem podstawowym**. Osoby z wyższym wykształceniem częściej też wymieniały dodatni wpływ na polską gospodarkę, oszczędności dla kraju czy zysk ze sprzedaży. Natomiast dla osób z **wykształceniem podstawowym** najważniejszą korzyścią, na jaką liczą w związku z rozwojem inwestycji jest **tańszy gaz**.

Wykres 13. Postrzeganie korzyści a poziom wykształcenia

N=1002; zsumowano kategorie „korzyści finansowe” i „zyski ze sprzedaży”

PODSUMOWANIE

Analiza wyników badania wskazuje na wciąż utrzymujący się niedosyt wiedzy i informacji o różnych aspektach poszukiwania i wydobycia gazu łupkowego. Fakt, że jedna trzecia mieszkańców Polski chciałaby uzyskać wiedzę z tego zakresu, a 14% badanych samodzielnie poszukuje informacji, wskazuje na skalę potrzeb informacyjnych. W wynikach badania znajdujemy przy tym wyraźne wskazanie na różne strategie poszukiwania wiedzy: w przypadku „biernego” zainteresowania tematem (potrzeba „bycia informowanym”) dominują media i telewizja, zaś aktywnie poszukujący zwracają się w stronę internetu. Warto rozróżnić potrzeby i oczekiwania osób oczekujących „informacji” i tych gotowych do aktywnego zdobywania wiedzy. To ważne rozróżnienie, które pozwala także odpowiednio prowadzić komunikację ze społeczeństwem.

Dwa tematy wzbudzają szczególne zainteresowanie mieszkańców Polski: wpływ na środowisko i aspekty ekonomiczne; za nimi plasują się stan prac i aspekty społeczne. Co ciekawe, aspekty geologiczne, technologiczne i prawne nie cieszą się powszechnym zainteresowaniem. Może to wynikać z ogólnopolskiego charakteru badania i wskazywać na wyraźną różnicę w potrzebach komunikacyjnych mieszkańców terenów objętych koncesjami poszukiwawczymi i resztą kraju; jak bowiem wynika z obserwacji dialogu ze społecznościami

lokalnymi (np. przebiegu wystuchań publicznych zorganizowanych w październiku 2013 roku w Gdańsku i Lublinie przez Ministerstwo Środowiska w ramach akcji „Porozmawiajmy o łupkach” czy spotkań Lokalnych Komitetów Dialogu w ramach projektu „Razem o łupkach”), w okolicach miejsc poszukiwania gazu łupkowego dominuje zainteresowanie właśnie kwestiami związanymi z technologią poszukiwań, aspektami geologicznymi i warunkami prawnymi – choć i tutaj główną ramą są obawy o wpływ na środowisko, krajobraz i warunki życia.

Istotne jest także wskazanie na trzecim miejscu wśród pożądanых tematów dyskusji informacji na temat stanu prac. Przypomina to o tym, że w ramach działań komunikacyjnych nie powinno się koncentrować jedynie na przekazywaniu wiedzy z poszczególnych obszarów tematycznych, ale także (a może przede wszystkim) zadbać o zapewnienie dostępu do informacji o przebiegu prac poszukiwawczych/wydobywczych, zgodnie z zasadami przejrzystości i otwartości.

Na to, że warto prowadzić odpowiednią działalność informacyjną wskazują wyniki dotyczące poparcia dla inwestycji w okolicy miejsca zamieszkania. Wśród osób, które słyszały o poszukiwaniu gazu łupkowego wyższy jest poziom poparcia dla realizacji przedsięwzięcia, podczas gdy pośród tych, którzy o tym nie słyszeli dwie trzecie badanych jest przeciwnych. Takie nastawienie społeczeństwa wydaje się tłumaczyć przynajmniej część lokalnych protestów przeciw pracom poszukiwawczym, u których źródła leżeć mogło zaskoczenie i brak odpowiedniego poinformowania społeczności lokalnej przez koncesjonariusza o planowanych pracach.

Warto także zauważyć, że wskazywane przez respondentów konsekwencje poszukiwania gazu łupkowego – zarówno pozytywne, jak i negatywne- odzwierciedlają w dużym stopniu główne problemy podnoszone w mediach. To może być kolejnym przykładem tego, w jak dużym stopniu obecna świadomość społeczeństwa kształtowana jest przez dyskurs medialny.

Dominująca rola mediów może wskazywać na potrzebę bardziej aktywnego włączenia się instytucji publicznych działających w obszarze gazu z łupków (na przykład Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska, Urzędów Górniczych, Państwowego Instytutu Geologicznego - PIB) w dialog na temat jego poszukiwania i wydobywania. Tym bardziej, że przekonanie o zdolności tych instytucji do zapewnienia bezpieczeństwa inwestycji wyraża ponad połowa badanych. Jest to znaczny kredyt zaufania i legitymizacja społeczna do prowadzenia komunikacji społecznej. Otwarta i przejrzysta komunikacja prowadzona przez instytucje, których zdaniem jest zagwarantowanie bezpieczeństwa może zwiększyć zaufanie do tych instytucji i akceptację przedsięwzięcia, co jest jednym z kluczowych czynników warunkujących jego powodzenie. Jej niewykorzystanie może zostać odebrane jako odcięcie się od tematu, a nie można zapominać, że już teraz jedna trzecia badanych uważa, że instytucje kontrolne nie są w stanie zapewnić bezpieczeństwa wydobywania gazu z łupków.

W połączeniu z często odnotowywanym w badaniach opinii publicznej zaufaniem do naukowców i ekspertów, rola instytucji publicznych jako źródła rzetelnych informacji o gazie łupkowym wydaje się być nie do przecenienia